Perustuslakivaliokunta

Tiistai 18.6.2024 klo 7.00—9.51

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Fatim Diarra vihr (5, 6) (3, 4 osittain)
jäsen Maria Guzenina sd (3, 4 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (3, 4 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk (5, 6) (3, 4 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps (1, 2, 3, 5, 6) (4 osittain)
jäsen Anna Kontula vas (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd (3, 4 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r (1, 2, 3, 5, 6) (4 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Karoliina Partanen kok (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd (1, 2, 3) (4 osittain)
varajäsen Markku Eestilä kok (1, 2) (3, 4 osittain)
varajäsen Elisa Gebhard sd (1, 2, 3) (4 osittain)
varajäsen Ville Valkonen kok (1, 2) (3 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 14 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi

Hallituksen esitys HE 53/2024 vp

Pöytäkirjan liite HE_53_2024vp_nimenhuutoäänestys.pdf A 3

Valmis
5.2

Eriävä mielipide HE_53_2024vp_eriävä_mielipide_Kontula_Diarra.pdf B 3

Ed. Kontula ehdotti ed. Gebhardin kannattamana vaihtoehtoista pohjaa. Äänestettiin asiasta alkuperäistä pohjaa vastaan. Puheenjohtajan aloitteesta äänestys toimitettiin avoimena äänestyksenä nimenhuudon mukaan. Alkuperäinen pohja voitti äänestyksen äänin 15—2.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin muuttaa kappale 13 kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan nyt esitetyn sääntelymallin perusratkaisut toteuttavat sääntelyn tavoitteita tällaisessa ympäristössä tavalla, jota olisi vaikea saavuttaa hallituksen esityksessä kuvatuilla vaihtoehtoisilla sääntelymalleilla. Valiokunnan saaman selvityksen valossa ehdotettua sääntelyn tarvetta voidaan pitää välttämättömänä. Valiokunta pitää erittäin valitettavana, että vaihtoehtoisia sääntelymalleja on arvioitu verraten suppeasti ja varsin yleisellä tasolla hallituksen esityksessä."

Päätettiin lisätä kappaleen 25 kolmanteen virkkeeseen sanat "kansainvälisen oikeuden kannalta" sekä lisätä saman kappaleen loppuun uusi virke seuraavasti: "Sanottu ei kuitenkaan muodostanut estettä säätää nuorisorangaistuskokeilusta määräaikaisella poikkeuslailla (PeVL 59/2001 vp, s. 3)."

Päätettiin lisätä kappaleen 28 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että perustuslain esitöissä ei ole rajattu mitään yksittäistä perusoikeussäännöstä poikkeamismahdollisuuden ulkopuolelle."

Päätettiin muuttaa kappaleen 42, josta oli tullut kappale 43, ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan sääntely ei sanotun mukaisesti ole yhteensopivaa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Yllä mainittuja sopimusmääräyksiä koskevassa oikeuskäytännössä ei kuitenkaan ole nimenomaisesti mainittu välineellistettyä maahanmuuttoa eikä aivan vastaavaa tilannetta kuin mihin lakiehdotuksella pyritään vaikuttamaan ole vielä ollut esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaistavana."

Päätettiin lisätä kappaleen 44, josta oli tullut kappale 45, viimeiseen virkkeeseen sanat "tässä sääntely-yhteydessä" sekä lisätä kappaleen loppuun uusi virke seuraavasti: "Ehdotetun lain 3 §:n mukaisessa valtioneuvoston päätöksessä tarkoitetulla rajatulla soveltamisalalla ihmisoikeusvelvoitteet eivät tule sovellettavaksi sanotulla tavalla täysimääräisesti, vaan nyt arvioitava säädettävä poikkeuslaki tulee valtionsisäisesti sovellettavaksi säätämisasiakirjoissa poikkeuksiksi määritellyin osin."

Päätettiin korvata kappaleen 45, josta oli tullut kappale 46, toiseksi viimeisen virkkeen sana "voitane" sanalla "voida".

Päätettiin lisätä kappaleen 46, josta oli tullut kappale 47, toiseen virkkeeseen sanat "näin ollen" sekä muuttaa saman kappaleen viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Sääntelyn

poikkeuksellinen luonne huomioiden sanotulla oikeusturvajärjestelyllä ei tarkoiteta nykyisiä säännönmukaisia valitusteitä."

Päätettiin lisätä kappaleen 50, josta oli tullut kappale 51, loppuun uusi virke seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä mahdollinen henkilöiden yksilöinti voisi parantaa myös järjestelmän toimivuutta."

Päätettiin muuttaa kappale 53, josta oli tullut kappale 54, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä hallintovaliokunnan on valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämätöntä täsmentää 4 ja 5 §:n säännöksiä esimerkiksi edellä viitatuilla perusteluissa mainituilla seikoilla."

Päätettiin muuttaa kappaleen 56, josta oli tullut kappale 57, neljäs virke kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu sääntely voi olla kuitenkin merkityksellistä myös usean EU:n sekundäärioikeuteen sisältyvän normin kannalta."

Päätettiin lisätä kappaleen 59, josta oli tullut kappale 60, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 72 artikla sisältyy sopimuksen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevaan V osastoon. Artiklalla on liityntä SEU 4 artiklan 2 kohtaan. SEUT 72 artiklan mukaan V osasto ei vaikuta niihin velvollisuuksiin, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi."

Päätettiin lisätä kappaleen 61, josta oli tullut kappale 63, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että perussopimuksiin sisältyy myös nimenomainen määräys tilanteesta, jossa maahantulijoiden määrä äkillisesti kasvaa. SEUT 78 artiklan 3 kohdan mukaan jos kolmansien maiden kansalaisten äkillinen joukoittainen maahantulo aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi komission ehdotuksesta hyväksyä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisen yhden tai useamman jäsenvaltion hyväksi. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan parlamenttia kuultuaan."

Päätettiin muuttaa kappale 65, josta oli tullut kappale 68, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä on selvää, että poikkeuslakina säädettävä nyt arvioitava laki merkitsee valtionsisäisen oikeuden näkökulmasta sitä, että ihmisoikeusvelvoitteet eivät tule täysimääräisesti sovellettavaksi lain 3 §:n mukaisessa valtioneuvoston päätöksessä tarkoitetulla rajatulla soveltamisalalla, vaan nyt arvioitava laki tulee sovellettavaksi rajavartiomiehen toiminnassa säätämisasiakirjoissa poikkeuksiksi määritellyin osin. Valiokunnan käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyn eduskunnan hyväksymän poikkeuslain noudattaminen ei kuitenkaan sellaisenaan merkitse, että rajavartiomies syyllistyisi rikokseen, vaikka hän ei noudattaisi niitä poikkeuslain kanssa ristiriidassa olevia menettelytapoja, joiden katsotaan perustuvan esimerkiksi Geneven pakolaissopimuksen artikloihin. Myöskään ehdotetun lainsäädännön samoin kuin muun tilanteeseen soveltuvan lainsäädännön sisältämän harkinnanvaraisuuden ja toisaalta syyksiluettavuuden tahallisuuteen tai tuottamukseen perustumisen vuoksi rikosoikeudellinen

virkavastuu ei käytännössä useinkaan tulisi kysymykseen. Hallintovaliokunnan on kuitenkin syytä arvioida ehdotetun sääntelyn suhdetta EU-oikeuteen tästäkin näkökulmasta."

Päätettiin muuttaa kappale 70, josta oli tullut kappale 73, kuulumaan seuraavasti: "Johtopäätöksenään perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä käsitellä nyt arvioitu poikkeuslaki siihen tehtyine tarkennuksineen poikkeuksellisesti perustuslain 73 §:n 2 momentin tarkoittamassa kiireellisessä menettelyssä ei ole, jos säännöksessä tarkoitettu viiden kuudesosan vaatimus ääntenlaskennassa toteutuu."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Kontula ja ed. Diarra.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

Kokous keskeytettiin kello 7.35 ja sitä jatkettiin kello 8.00.

---

4. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2024 vp

Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 yksikönpäällikkö Maria Guseff, ulkoministeriö Asiantuntijalausunto A 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö Asiantuntijalausunto B 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 vanhempi hallitussihteeri Anna Korhola, puolustusministeriö Asiantuntijalausunto C 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia Asiantuntijalausunto D 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 professori Martti Koskenniemi Asiantuntijalausunto E 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 professori Martin Scheinin Asiantuntijalausunto F 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 professori Tuomas Ojanen Asiantuntijalausunto G 4
Asiantuntijalausunto HE 58/2024 vp PeV 18.06.2024 professori Kaarlo Tuori Asiantuntijalausunto H 4

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- yksikönpäällikkö Maria Guseff, ulkoministeriö, liite
- lainsäädäntöneuvos Annika Naskila, ulkoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö, liite
- vanhempi hallitussihteeri Anna Korhola, puolustusministeriö, liite
- eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, liite
- professori Martti Koskenniemi, liite
- professori Martin Scheinin, liite

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- professori Tuomas Ojanen, liite
- professori Kaarlo Tuori, liite

Valiokunnassa myöhemmin asiassa kuultaville asiantuntijoille oli varattu mahdollisuus osallistua kokoukseen etäyhteyksin.

Merkittiin, että kokous ei enää ollut päätösvaltainen.

5. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 19.6.2024 klo 9.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala